

Δ. ΒΕΣΤΟΚΟΠΟΤΑΟΥ. — ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ Ο ΚΑΘΟΛΙΚΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΑΓΩΝΟΣ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Δ'
15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1904

Η ΙΘΑΚΗ Ή Η ΛΕΥΚΑΣ;

Δύο πρόσφατα γεγονότα, ή τραγική σύγκρουσις τής Πυλάρον και τής "Ασσου, και ή απόφασις του "Ολλανδου αρχαιοφίλου κ. Γκαϊκοπ, όπως δαπανήση εκ νέου αφειδώς δια την ανεύρεσιν των ανακτόρων του "Οδυσσεως, φέρουν τον νουν προς την ποιητικήν "Ιθάκην, την πατρίδα του επικού ήρωος την δοξασθείσαν από τους άθλους του, τας ταιλαιποιρίας του και τας περιπλανήσεις του θεοειδους υιου του.

Και διέρχεται σήμερον ή "Ιθάκη περιπέτειαν παράδοξον δεν δύναμαι δε να αποκρινω επισκεφθείς αυτήν πέρυσιν, ότι ο λαός αυτής κατέχεται υπό παροξυσμού αγανακτήσεως και λύπης.

Είναι δε πολύ δικαιολογημένα τὰ αισθήματα ταύτα των "Ιθακησίων. "Ας φαντασθῆ τις ένα ευκατοίδην, με όνομα δοξασθέν απ' αίωνων, όνομα επαναλαμβανόμενον εις έκαστην τής ιστορίας σελίδα, εις τον όποιον αίφνης λέγουν: "Εκλεψες όνομα, τὸ όποιον δεν είναι ιδιόν σου αντιποιείσαι περγαμηνῶς ξένου υποδύεσαι προσωπιχην κατάστασιν άνήκουσαν εις άλλον.

Και ύστερον ἄς αναμετρήσῃ την ψυχικήν κατάστασιν ολοκλήρου λαού μᾶς νήσου, εις ήν ή αρχαιολογία, περιουλλέγουσα μαρτυρίας κατηγορίας απ' αυτής τής "Οδυσσεΐας, ή οποία αποτελεί την δόξαν της, ξερχεται και λέγει:

Δεν είσαι, όχι, ή "Ιθάκη σύ. "Ηλλαξες τὸ όνομά σου με την Σάμην από τής προϊστορικής εποχῆς, εν τῷ μέσω τής συγχύσεως την όποιαν έφερον ή καθόδου των "Ηρακλειδών, των Βανδάλων των τότε χρόνων υπεξήρσεως τὸ όνομα τής σημερινῆς Λευκάδος.

Και τότε;

"Αν ή κατηγορία είναι αληθής, όλα καταρρέουν, αποσπώνται, αποφυλλίζονται αναμνήσεις, παραδόσεις, και ποιητικά τοπία, τὰ όποια έδόξασαν οι σίγχοι του απροσίτου άοιδου τής "Ιωνίας. Δεν μένει πλέον ειρη μία νήσος άσημος εις τας ήρωϊκούς χρόνους, χωρίς "Οδυσσεά, χωρίς "Ηλέμαχον, χωρίς ούδεμίαν σχέσιν προς τὸ άθάνατον έπος.

Και έχονται τόσοσν οι "Ιθακησίοι τής δόξης των άπωτάτων έκείνων χρόνων! Αι δημηρικοί αναμνήσεις αναθροσκουν άθροσαι εύθους, ως πατήση τις την πόλιν, ήτις καθάρια, κρημη, αλλά μελαγχολική, εκτείνεται επί τής παραλίας εν σχήματι πετάλου επιστεφομένη υπό βραχιδών λόφων.

"Επί τής πλατείας θα συναντήσετε εύθους άμέσως την λέσχην «Πηνελόπην» καφενεΐα, ξενοδοχεΐα, παντοειδή καταστήματα και πλοία και λέμβους υπό τὰ όνόματα του "Οδυσσεως, και του "Ηλεμάχου. Είναι εξαίρετική εν "Ιθάκη ή προσήλωσις και του έχάτου αγρότου προς τας δημηρικές αναμνήσεις, περι ών εν τούτοις άτελεστάτας και άορίστους έχει ιδέας, από παραδόσεως και αφηγήσεων των ανεκτυγμένων συμπολιτών του.

Δια τούτο ο κ. Δαιόπρελ, ο σοφός αρχαιολόγος, όστις ήθέλησε να άποδείξη ότι πρό τής ενάρξεως των ιστορικών χρόνων, ή νήσος αυτή ξεηπάτησε τον αρχαίον κόσμον παρισταμένη ως "Ιθάκη, ενῶ δεν είναι, αποτελεί την αντιπαθητικώτερον δια τους "Ιθακησίους μορφήν.

Και έγράφη δε περι αυτού, και δύνασθε να τὸ ακούσετε και από τον τελευταίον χωρικόν

θεομόρφου υιού του, τὸν ὁποῖον οἱ μνηστῆρες ἐνῆδρευον ἐπιστρέφοντα ἐκ Πύλου καὶ ἐπικαλεῖται μετὰ δακρύων ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν προστατευτικὴν τοῦ Διὸς χεῖρα, οὐδὲ τότε ἦτο δυνατόν νὰ ὑπολάβῃ τις ὅτι ὁ Εὐμαιοὺς ἤστειλετο ἐπαναλαμβάνων τὸ αὐτὸ ἐρώτημα.

Ἐτι τραγικώτερα εἶναι ἡ τρίτη ἐπανάληψις.

Εἶναι ἡ στιγμή τῆς ἀναγνωρίσεως Ὀδυσσεὺς καὶ Τηλέμαχου. Ἀμφοτέρους λέγει ὁ ποιητὴς κατέλαβε τῶν δακρύων ὁ πόθος. Οἱ στεναγμοὶ τῶν καὶ οἱ θρήνοι τῶν ἐξεργάγησαν διαπερατικώτεροι ἢ αἱ κραναὶ τῶν πτηνῶν τοῦ οὐρανοῦ, τῶν θαλασσιῶν αἰτῶν ἢ τῶν γαμψονύχων γυπασιῶν ὅταν οἱ χωρικοὶ ἀρπάζουν ἀπὸ τὰς φωλεὰς αὐτῶν τοὺς νεοσσούς πρὶν δυνηθῶν νὰ πετάξουν.

Καὶ ἐνῶ,

*Ἐλευνὸν ὑπ' ὀφθαλμοῦ δακρύων εἶβον
καὶ τί κ' ὀδυρομένοισιν ἔδν φάος ἡελίου*

ἀπῆλθονε κάλιν ὁ Τηλέμαχος πρὸς τὸν πατέρα τὸ αὐτὸ ἐρώτημα περὶ τοῦ τρόπου τῆς εἰς Ἰθάκην ἀφίξεως. Ἦτο αὕτη στιγμή πρὸς τοιαύτην ἀνούσιον ἀστείωτητα;

Τὸ παρελθὸν ἔτος εὐρέθην ἐν τῷ λιμένι τῆς Ἰθάκης λόγῳ δημοσίας ὑπηρεσίας ἐπιβαίνων τῆς «Παράλου». Ἐγγὺς τῆς ἀτμομητορίας ἐσάλευεν ἐπ' ἀγκύρας ἡ ὠραία θαλαμηγὸς τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος τοῦ Ἀρχιδουκῆ Λουδοβίκου Σαλβατόρ «Νηρηΐδος» (Nixe).

Ἐκρίνα καθήκον μου νὰ ἐπισκεφθῶ αὐτόν, δεχθέντα με μετὰ τῆς τόσον συγκινοῦσης ἀφελείας καὶ προσηνείας, ἣτις χαρακτηρίζει τὸν διαπρεπεῖ τούτου γόνου τοῦ Οἴκου τῶν Ἀψβούργων. Ἐλάνθανεν, εἶναι ἀληθές, ἐν τῇ ἐπισκέψει ταύτῃ καὶ ὁ πόθος νὰ ἀκούσω τὴν γνώμην τοῦ σοφοῦ τούτου μελετητοῦ τῆς Ἰθάκης, ὅστις ἐπὶ ἔτη παρασκευάζει ἐκεῖ ἀρτίαν περὶ Ἰθάκης μονογραφίαν, τοπογραφικὴν, γεωλογικὴν, ἀρχαιολογικὴν καὶ ἱστορικὴν.

Ἄλλ' οὔτε κατὰ τὴν πρώτην ταύτην συνάντησιν ἔθιξα τὸ θέμα, οὔτε μετ' ὀλίγην ὥραν, ὅτε ἔσχες τὴν συγκατάβασιν νὰ μοὶ ἀπαδώσῃ ἐπὶ τῆς «Παράλου» τὴν ἐπίσκεψιν.

Ὅταν ὁμῶς ἐπισκέφθην αὐτόν ἐκ δευτέρου, ὅπως τὸν ἀποχαιρέτησα, καὶ τὸν εὔρον ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ τῆς ὠραίας θαλαμηγῶ πολιορκημένον ὑπὸ σωρῶν βιβλίων καὶ χειρογράφων ἐν πρωτοφανεῖ ἀταξίᾳ, ἀμέσως ἔθιξα τὸ θέμα τοῦτο, πάντοτε φλέγον ἐν Ἰθάκῃ.

Μοῦ ἀπήντησε μετὰ τὴν ἔσοχον μετριοφροσύνην αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδιοφυῆ εὐγλωττίαν του, τὴν ἀπαράμιλλον, καθ' ἣν οἱ λόγοι κελαρύζον ἐκ τοῦ στόματός του ἤρεμοι, χωρὶς οὐδὲν ποτε γλωσσικὸν πρόσκομμα, τὰ ἔξης ἄτινα ἐν περιληπτικῇ συνόψει παραθέτω διὰ τὸ μέγα κύρος τοῦ ἀνδρός.

Δὲν εἶμαι ἀρχαιολόγος, μοῦ εἶπε, δὲν εἶμαι εἰδικὸς καὶ ἐπομένως δὲν ἔχω τὸ θάρρος νὰ διατυπώσω κατηγορηματικὴν γνώμην ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Τὰς σκέψεις μου μόνον σὰς ἐκθέτω εὐχαριστῶς. Νομίζω ὅτι τὰ γεωγραφικὰ ἐκ τῆς Ὀδυσσεΐας ἐπιχειρήματα τῶν ἀνοημένων εἰς τὴν ἀγαπητὴν μου ταύτην νῆσον τὴν ταυτότητα τῆς πρὸς τὴν ὀμηρικὴν Ἰθάκην εἶναι εὐλογοφανῆ.

Ἄλλ' ὁ πατὴρ τῆς ποιήσεως δι' ἐμε δὲν εἶναι γεωγράφος καὶ εἰς τὰς γενικὰς γεωγραφικὰς περιγραφὰς του δὲν μοῦ φαίνεται ἄπτακτος.

Ὅτω π. χ. ἐὰν ἡ Ἰθάκη «πανυπερτάτη εἶν' ἀλλ' κείται πρὸς ζόφον» δὲν εἶναι δυνατόν, κατὰ τὸν γεωγραφικὸν χάρτην τοῦλάχιστον, νὰ περιβάλλεται ὑπὸ πολλῶν νήσων ὡς ἀπαιτοῦν οἱ αὐτοὶ στίχοι τῆς Ὀδυσσεΐας. Ἄλλ' ἐὰν ὁ Ὀμηρὸς δὲν εἶναι γεωγράφος, εἶναι ὁμῶς ζωγράφος πρώτης δυνάμεως τῶν τοπειῶν, τὰ ὁποῖα περιγράφει, ἀληθῆς ἀκουαρελίστας. Ἐγὼ δὲ μελετῶν ἐπὶ τόσον χρόνον τὴν τοπογραφίαν τῆς νήσου ταύτης φρονῶ ὅτι τὰ βλέπω πάνταχού τι ὀμηρικὰ τῆς Ἰθάκης τοπεῖα, καὶ μόνον τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα δρῶσιν εἰς τὸ ἀπαράμιλλον ἔπος, ταῦτα βλέπω μόνον διὰ τῆς φαντασίας.

Αὕτη εἶναι ἐν συνόψει ἡ γνώμη τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος, διότι ἡ διδασκαλία αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὑπῆρξε μακρὰ καὶ ἀναλυτικὴ.

Ἀπῆλθον τῆς «Νηρηΐδος» ἀφοῦ ἐξέφρασα πρὸς τὸν σοφὸν ὄσον καὶ φιλόανθρωπον Ἀρχιδουκὰ τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν εὐμένειάν του. Ἐπανῆλθον δὲ εἰς τὴν «Παράλον» διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ λέμβου, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀπονέμει λατρείαν, ὡς εἰς ἔμψυχον ὑπαρξιν. Τοῦτο δὲ, διότι ἡ λέμβος αὕτη εἶναι ἡ μόνη περισωθεῖσα ἐκ τοῦ ναυαγίου τῆς πρώτης αὐτοῦ θαλαμηγῶ, «Νηρηΐδος» καὶ ταύτης, ἣτις συνετρίβη τρομερὰν τινα νύκτα ἐπὶ ὑφάλου παρὰ τὰ παράλια τῆς Ἀλγερίας, κατορθώσαντος τοῦ Ὑψηλοῦ αὐτῆς Κυβερνήτου νὰ σώσῃ διὰ τῆς λέμβου ταύτης ὄλον αὐτοῦ τὸ πλῆρωμα.

Ἡ τοπογραφία τῆς Ἰθάκης δικαιώνει πληρέστατα τοῦ Ἀρχιδουκῆ τὰς γνώμας.

Ὅτω εἰς θέσιν Μαραθιά ἐπὶ μικροῦ ὄροπέδιου ὅπου καὶ σήμερον ὑπάρχουν καλύβαι καὶ φράκται πομένων, ἡ ἐντύπωσις ἀνταποκρίνεται πληρέστατα, οὕτως εἰπεῖν φωτογραφικῆ, πρὸς τὴν περιγραφὴν τῆς θέσεως, ὅπου ἐνέμοντο οἱ χοῖροι τοῦ Εὐμαίου καὶ οἱ κύνες οἱ ὁποῖοι περικυκλῶνον τὸν ἐπισκέπτην με ἔμμανεις ὑλακὰς νομίζει τις ὅτι ἀνήκουν καὶ σήμερον εἰς τὸν πιστὸν τοῦ Ὀδυσσεὺς ὑπηρέτην.

Ἀλλὰ θαυμασία εἶναι ἰδίως ἡ ὁμοιότης τοῦ σπηλαίου, πρὸς ἐκεῖνο, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου οἱ Φαίαιες ἐκόμισαν κοιμώμενον τὸν Ὀδυσσεῖα. Ὁ θόλος αὐτοῦ, αἱ εἰσοδοὶ του αἰ σκεδὸν ἄβατοι, οἱ ἀπαράμιλλοι χρωματισμοὶ αὐτοῦ ἀναπαριστοῦν αὐτὸ τοῦτο τῶν Ναϊάδων νυμφῶν τὸ ἄντρον ἐξόχως δὲ παραστατικοὶ εἶναι καὶ οἱ γραφικὸι σταλακτίται οἱ ὄντως διαφανεῖς, ὡς ἐὰν κατὰ τὴν φράσιν τοῦ θεοῦ ποιητοῦ ὑφάναν αὐτοὺς τῶν νυμφῶν αἱ χεῖρες.

*ἐν δ' ἴστοι λίθειοι περιμήκεις ἐνθα τε νύμφαι
φάρε' ὑφαίνουσιν ἀλιπόρφυρα*

Ὡς καὶ αὐταὶ αἰ μέλισσαι, αἱ ὁποῖαι δὲν διέφυγον τοῦ Ὀμήρου τὴν περιγραφὴν, βομβοῦν καὶ αὐταὶ ἔτι καὶ σήμερον κύκλω τοῦ σπηλαίου, ὅπου καὶ ἡ θέσις ὀνομάζεται ἔτι «στὰ μέλισσαι».

Ἀλλὰ καὶ οἱ πάνορμοι λιμένες καὶ ὁ λιμὴν τοῦ Φόρνυος καὶ τὸ Νήριτον ὄρος ἀνταποκρίνονται θαυμασίως πρὸς τὴν ὀμηρικὴν περιγραφὴν.

Τὸ παράδοξον δὲ εἶναι ὅτι καὶ ὀμηρικαὶ ὀνομασίαι θέσεων διεσώθησαν ἔτι καὶ σήμερον διὰ τῶν αἰώνων. Ἄγχι π. χ. λέγεται ἡ θέσις, εἰς ἣν ἡ ἀρχαιολογικὴ τοπογραφία τοποθετεῖ τὸν Ἄγρον τοῦ Λαέρτου. Καὶ ὁ βράχος τοῦ Κόρακος φέρει Ἀκόμη καὶ σήμερον τὸ αὐτὸ ὄνομα.

Δυσκόλον ὄντως εἶναι νὰ φαντασθῇ τις, ὅτι ἡ ἐκ τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν σύγχυσις ἀνέτρεψε τὰ ὀνόματα νήσων καὶ ἐβάρπτισε ἄλλας ἀντ' ἄλλων, ἐνῶ ἡ παράδοσις διετήρησε τὰς ὀνομασίας εἰδικῶν θέσεων ὅπως εἶναι ἔτι δυσκολώτερον νὰ φαντασθῇ τις ὅτι τοιαύτη πλαστοπροσωπεύει, ἐὰν ἤθελε συντελεσθῇ, θὰ

διέφυγε τὴν προσοχὴν ὄλων τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν ἱστορικῶν χρόνων μέχρι τῶν τελευταίων γεωγράφων τῆς ἐσχάτης παρακμῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Δὲν ἠδύναντο τάχα νὰ μνησθῶν καὶ ἐκεῖνοι τὸν Ὀμηρον;

Ἄλλ' ὡς ἐλπίζομεν ὅτι ἡ σκαπάνη τῶν Γάλλων ἀρχαιολόγων, εἰς ὅς δ' Ὀλλανδοῦς Μαϊκήνας ἀνέθηκε τὴν νέαν ἀρχαιολογικὴν ἐξερεύνησιν τῆς Ἰθάκης, ἴσως εὐτυχῆσῃ ὡς ἡ τοῦ Σλήμαν ἐν Μυκῆναις καὶ Τροίᾳ καὶ ὅτι ἀποκαλυπτόμενον, τίς ἠξέυρει, τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ὀδυσσεὺς, θὰ θέσῃ τέμα, εἰς ἀμφισβητήσεις, αἵτινες πλὴν τῶν ἐκ τῆς ὀμηρικῆς γεωγραφίας ἐπιχειρημάτων, οὐδὲν ἕτερον ἔχουσι ἔρεισμα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ Α. Π.

ΕΡΓΟΝ Θ. ΘΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΗΣ ΜΑΞΙΜΩΣ Ο ΑΝΔΡΑΣ

— ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΚΡΙΤΙΚΟ ΚΥΚΛΟ —

[Πλάτος ἀνοίγεται ὁ κάμπος τῆς Ἐφέσου, ὅπου θὰ γείνη τὸ «Χαροπάλεμμα τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα». Στὴς ἄκρες τοῦ κάμπου, δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, φαίνονται τάρτοι μαρμαρένιοι, καὶ ὑψώνονται ἄνω καὶ ἀραδιασὰ τὰ κυπαρίσσια. Στὸ βάθος σκοτεινὴ μέσα σὲ καταχνιὰ σηκώνει τὴν κορυφὴν του ἓνα βουνό, καὶ στὰ πλάγια του πρὸς τὰ δεξιὰ, ἓνας δρόμος σὰν ἄσπρη κορδέλλα κατεβαίνει τὸν κατήφορον ὡς ἐκεῖ ποῦ τελειώνει ὁ κάμπος. Καταμεσῆς τοῦ κάμπου ἀσπρίζουν τὰ μαρμαρένια ἄλωνα, καὶ ἐμπρὸς, ἀριστερᾷ, τεράστιος ὑψώνεται μὲ ταρατᾶς πυργωτὲς καὶ πολεμίστρους τετράγωνες ὁ Πύργος τοῦ Ἀμῶ τῆς Ἐφέσου. Ἐπάνω σὲ μιὰ ταρατᾶ τοῦ Πύργου προβάλλει διὰ μιαν στιγμὴν τὸ γιγάντιον ἀνάστημα τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα. Κάτω, στὸν Πύργο κοντὰ καὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ κάμπου, εἶνε συναγμένοι οἱ Ἀπελάτες ὅλοι μὲ τοὺς ἀνδρειωμένους Χιλιοπαπποῦ, Ἀπλορράβδη, Πόρφυρα καὶ ἄλλους συντρόφους τοῦ Διγενῆ, καὶ περιμένουν μὲ τᾶλογά των, πότε θὰ φθάσῃ ὁ μεγάλος ἀνδρειωμένος Χάρος «ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀσίας» ποῦ θὰ παλῆγῃ μὲ τὸν Διγενῆ. Χιλιάδες κόσμος περιμένουν τριγύρω νὰ ἴδουν τὸ χαροπάλεμμα. Μέσ' ἀπὸ τοὺς Ἀπελάτες ἕνας λείπει τὸ κάμαρι των, λείπει ἡ Ἀμαζώνα Μαξιμῶ. Οἱ σαλπυγες ἐσήμαναν ἀπὸ πολλὴν ὥρα τὴν σῖναξι, μὰ ἡ Μαξιμῶ δὲν φαίνεται πουθενά. Κι ἐκεῖ ποῦ οἱ Ἀνδρειωμένοι ἀνακατωμένοι μὲ τοὺς Ἀπελάτες ἐρωτοῦσαν ἀναμεταξύ των τί νὰ ἐγείνεν ἡ Μαξιμῶ, προβάλλει στὴ μέση ἓνας ἀσπρομάλλης γέρος τραγουδιστῆς, καὶ ἀρχίζει μέσα στὴ βαθειὰ σιωπὴν ὅλων νὰ τραγουδῇ στὸ Γιογκάρι του αὐτοῦ τὸ τραγούδι.]

Μακρονὰ ἀπ' τῶν Ἀνδρειωμένων τὰ πιστὰ τὰ χέρια
Κι' ἀπ' τῶν Ἀπελατῶν τὰ δασυτὰ λημέρια,
Μὲ σύντροφο τὸν Θάνατο τὸν παβαλλάρη
Ἄνδρα νὰ βρῆ γυρεῖει ἡ Μαξιμῶ νὰ πάρη.

Σ' ἐν ἄλογο χιονᾶτο ἀνέβη ἀνάλαφρη
Μὲ στρογγυλὰ καὶ ὀλόρθα στήθη σὰν ἀσπίδες
Μὲ μάτια γαλανὰ καὶ γοργοκίνητα
Καὶ μὲ λυτὲς στὴν πλάτη τὶς ξανθὲς πλεξίδες,

Σὰν φλόγες ποῦ στὸ πέρασμα τὶς ἐσπρωχνε
Πίσω σουτὲς ὁ ματιάτης,
Τὶς ἔσμιγε ἡ ὀρμὴ του μὲ τοὺς ὤμους τῆς
Καὶ σὰν ξανθὰ φτερά τὶς ἄπλωνε — φτερά τῆς.

Ψηλὴ, μαρμαροτραχὴλῆ — κατάλευκα
Τριγύρω τῆς πετοῦσαν περιστέρια,
Καὶ τῆς φιλοῦσαν τὰ φτερά — δὲν τῆς ἐμόλυναν
Τὸ σῶμα ἀνθρώπου ἢ μάτια ἢ χεῖλη ἢ χέρια.

Τώρα ἡ λαχτάρα μέσα τῆς ἐροῖζωσε
— Μαύρη ἦταν ἡ ὥρα μαύρη —
Νὰ τρέξῃ μεσ' στὸν κόσμο μὲ τὸν Θάνατο,
Τὸν ἄνδρα ποῦ τῆς πρέπει ναῦρη.

Ὁ Θάνατος λεβέντης χαλκοπόσωπος
Μὲ μάτια σκοτεινὰ σὰν τριόβαθα πηγᾶδια,
Καὶ μὲ μανθὰ κάτασπρο, ἓνα σάβανο
Ποῦ σὰν σημάλα σαλεύει στὰ σκοτάδια,

Περνεῖ, καὶ ὁ Μαῦρος του λυγίζεται
Μὲ τῶμορφο στὴ γᾶχι παλληκᾶρι,
Ἀγέραστο καὶ ἀγέλαστο
Κι' ἀνίκητο στὰ νῆατα καὶ στὴ γᾶχι.

Κρατεῖ τὸ χαλκᾶρι του ἀχαλάρωτο
Στὸ χέρι τῶνα,
Καὶ στὸ ἄλλο — σὰν διαμάντι γαλαζόφωτο
Φορεῖ τὸ ἀστροτελέμι — γι' ἀρραβῶνα.

Κι' οἱ δυὸ περνοῦν ζευγᾶρι ἐπάνω στᾶλογα
— Τὸ τρέξιμό των τρέζει σὰν χαλάζι —
Καὶ μεσ' στὸν κάμπο γέρονι γέρονι ὁ Θάνατος
Κοντὰ στὴ Μαξιμῶ καὶ ἀναστενάζει.

Αὐτὸς ὅπου ἄλλο δὲν ἐγνώρισεν ἐδῶ
Παρὰ τοῦ κόσμου τὴν κατάρα,
Σὰν ἓνας ἐρωτᾶρης φαίνεται ἀπραγός
Ποῦ τρέμει ἀπ' τῆς ἀγάπης τῆ λαχτάρα.

Τὴ Μαξιμῶ στὰ μάτια μέσα ἐκοίταζε —
Στὰ μάτια ποῦ δὲν πλάνεσαν κανένα —
Κι' αὐτὰ τὰ λόγια τῆς ἐπρόφερε
Μὲ χεῖλη ποῦ κανεῖς δὲν τᾶχει φιλημένα.

«— Ὁ Μαξιμῶ, ἀσπιδόστηθη τοῦ Διγενῆ Ἀμαζώνα,
Τὸ ξέρεις, εἶμαι ἀθάνατος, καὶ εἶσαι θνητὴ τραγῶνα.

« Δάτρεῦα σε, ὑπεράνθρωπη δουλεῖτρα τοῦ πολέμου,
Εγὼ ποῦ δὲν ἀγάπησα κορμὶ θνητὸ ποτέ μου.

« Ποῖον ἄλλον θαῦρης γι' ἄνδρα σου μέσα στὰ ἐπίγεια μέρη
Τὸ ἀστροτελέμι νὰ φορῆ γιὰ δακτυλίδι του στὸ χέρι;

«Ποῖον ἄλλον θαύρης κι' ἀφυγή στήν ἀγκαλιά νά σ' ἔχη,
Κι' ἀχώριστος σιά σύμπαιτα πάντα μέ σέ νά τρέχει;

«Ἐγώ εἶμαι ὁ καρβιλάρης ποῦ νυχτώνεται
Μέσ' σιῶν γαλάζιων κάμπων τὰ βελούδα,
Καί σὺ δά εἶσαι ἡ χνουδάτη κι' ἀχνοφώτιστη
Τῶν ἀμαράντων κρῖνων πεταλούδα.

«Πάρε με, πάρε με ἄνδρα σου, κι' ὅλοι ὡς μέ λένε Χάρο,
Πάρε με σὺ γιά σκλάβο σου πρὶν σκλάβο ἐγὼ σέ πάρω».

Ἡ Μαξιμὸ γυρίζει καὶ περήφανη
Κουτάζει τὸν ἀσύνκριτο ἐρωτᾶση,
Καὶ τῆς ἐφάνη τώρα πῶς ἀγάπησε
Πανώρηο καὶ γιγάντιο παλληκάρι.

Τρέμει — ἀπὸ φόβο ἢ ἐρωτα; —
Χλωμάζουν τοῦ προσώπου της τὰ κάλλη,
Κι' ἀπ' τὸ ἄλογο της ἄφωνη ἔγυρε — ἔγυρε
Στοῦ ὠραίου τοῦ καρβιλάρη τὴν ἀγκάλη.

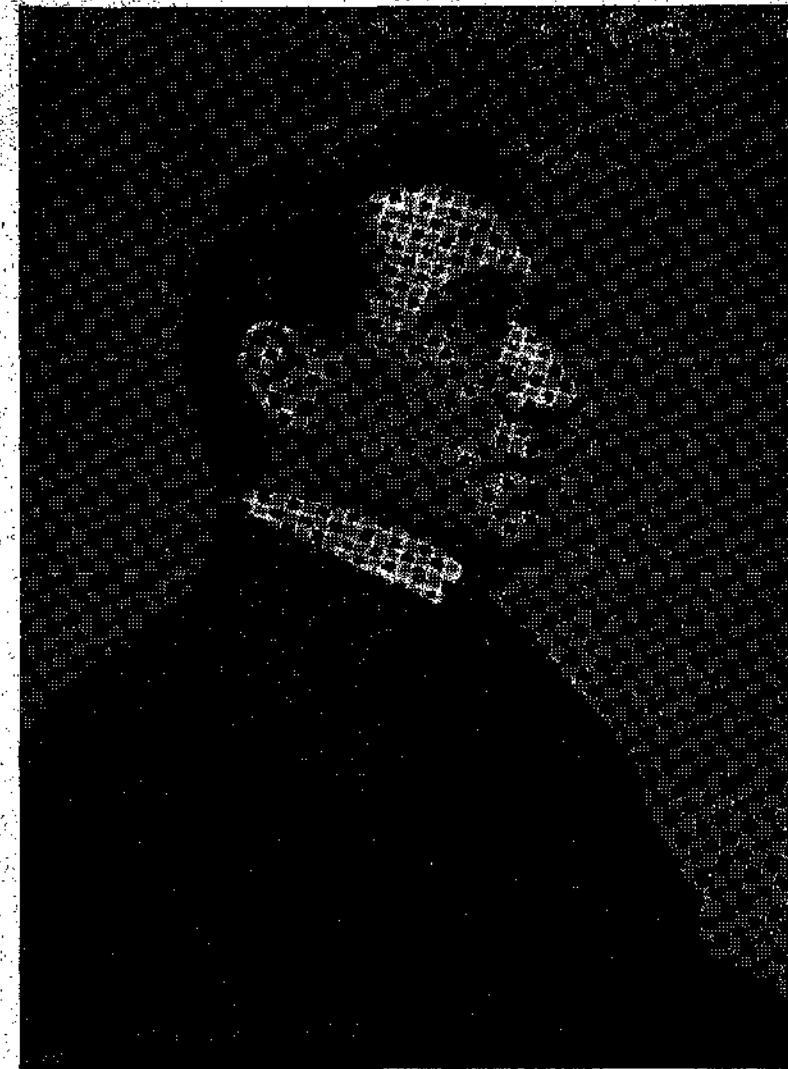
Κι' αὐτὸς ποῦ ἀρχήτερα τὴ ζήτησε
Γυναῖκα νά τὴν πάρη,
Κρατεῖ στήν ἀγκαλιά του μιὰ κατάχλωμη
Μιά πεδαμένη, ἕνα κουφάρι!

Καὶ φεύγει μίλια παίρνει ὁ Μαῦρος του
Σχίζει βουνὰ καὶ δάση,
Καὶ μέσ' στοὺς κάμπους χάνεται πειὸ γλήγωρα
Στὰ σύνορα τ' ἀπέραστα νά φθάση.

Κι' ἐκεῖ ποῦ οἱ κάμποι ὀλόγυρα ἀναστέναζαν
Στὸ πέραςμα τὸ διπλαγκτασμένο,
Τῆς Μαξιμῶς μονάχο κι' ἔρημο τὸ ἄλογο
Ἐγύριζε στοὺς λόγγους λυπημένο.

[Ἀναστέναζε τὸ Γιουγκάρι τοῦ Τραγουδιῆ με τὸ τέλος αὐτοῦ τραγουδιοῦ, καὶ λόπη σιωπηλὴ ἐχύθηκε στήν ὀψι τῶν Ἀνδρειωμένων ὄλων. Τὴν στιγμήν ὄμως ἐκείνην ἕνα βοδίσμα τρομάρας ἐτάραξε τὰ πλήθη τριγύρω. Ἀπὸ τὸν δρόμο τοῦ βουνοῦ ἐφάνηκε νὰ ροβολᾷ τὸν κατήφορο σὰν σύγγεφο σκοτεινὸ ἕνα Ἀνδρειωμένος στὸν Μαῦρο τοῦ καρβιλάρη ποῦ ἤρχετο νὰ παλέψη μέ τὸν Διγενῆ Ἀκρίτα ἐπάνω στὰ μαρμαρένια ἀλώνια. Κι' ὁ Διγενῆς ποῦ τὸν ἐπερῶμεν ἀπὸ τὸ Διακατὸ τοῦ Πύργου, ἐχάρηκε σὰν τὸν εἶδε, κι' ἔτρεξε σ' ἀρματωθῆ].

(Βιέννη) ΛΑΜΠΡΟΣ ΑΣΤΕΡΗΣ

ΕΡΜΕΤΕ ΝΟΒΕΛΑΙ

ΣΚΛΑΒΕΣ ΨΥΧΕΣ

Σὰν ζωὴ καὶ σὰν παραμῦθι.

Τὸ πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ ἔλαμπε ἀπὸ χαρὰ.
Τὶ φράϊα κυματάκια! Κρατεῖ τὸ χεράκι του
νὰ παίξῃ μαζί των, ποῦ ἀνοίγουν τὸν δρόμο
στὴ βάρκα καὶ τὴν ἀποχαιρετοῦν χαδεύοντας
τὰ πλευρά της. Ἀπὸ τὴν σκέψι ποῦ εἶναι χυ-
μένη βαθειὰ στοῦ πατέρα τὰ μάτια, ἀνήσυχτα,
ἐρευνητικά, τίποτε δὲν μαντεύει. Περνοῦν δια-
σκεδαστικὰς ἐμπρὸς του οἱ ζωγραφικὲς ποῦ ἀ-

πλόνονται στήν ξηρὰ ἐπάνω, καὶ τὸ ἔρημο
σπίτι των φαίνεται ὀλοένα σὰν ψεύτικο.
— Ποῦ πάμε, πατέρα;

***

Δυὸ ψυχὲς ταξιδεύτρες, ποῦ ἡ μιὰ δὲν ἐ-
γνώρισε ἀκόμη τὸ ὄνειρο καὶ μάταια στήν ἀγ-
καλιά του ἔζησε ἡ ἄλλη. Νὰ φύγῃ ἤθελε τὴν

ξένη ψυχή, που ήλθε να θροναίση μέσα του κοντά στην ψυχή του την αληθινή, και παραμόνευε, άγρυπνη πάντα, να σταματήσει κάθε του δριμύ προς τη χαρά.

Και πώς τόν ακολουθούσε βήμα με βήμα! Πώς ήταν έτοιμος πάντοτε να ριχθί τυφλά στην άγκαλιά της! Όλες εκείνες οι στιγμές, που φωτίζουν μιαν δλόκληρη ύπαρξη με φώς ήρεμο και εβλογημένο τότε που άρχίζουν ένα ένα τα άστρα να χάνονται απ' τής ζωής τόν δριζόντα και μέσα στο παρελθόν να ξαναζούμε, ήταν σβυσμένες μέσα του.

Είκοσι χρόνων ξενιτεύθηκε. Στο άγνωστον μέσα ήφθελσε να στήση το είδωλό του. Η μητέρα του, που μόνον μητέρας στοργή βλέπει τόσο μακριά, του είπε: "Όπου και να πιάς, θάναυ μαζί σου αυτό που θέλεις να φύγεις."

Και ή φωνή της έμοιαζε σαν προφητεία.

Ένα άδρυστο συναίσθημα εκλείδωνε τα χείλη του. Ούτε ή αγάπη τής Ίονης, ή πιδ άγνη, ή πιδ όνειρεμένη, ήμπόρεσε να θρέψη για πολύν καιρό το άνθος που ξάνοιγε στην ψυχή του. Θαρρούσε πως προσπαθούσε ν' αποκρύψη κάποιο μυστικό από τα μάτια της — όμορφα μάτια πλασμένα για ν' αγαπούν και ν' αγαπιώνται — και να το θάψη όσο το δυνατόν πιδ βαθιά μέσα του. Εκλείετο σε μιαν αιώνια νύκτα, και άπονα, σαν με ξένο χέρι, αιδάκωνε με την σκέψη το στήθος του.

Του παιδιού του ή γέννησις που δέν έπέζησε ή μητέρα του ήταν γι' αυτόν κακός οίανός. Όσο εκείνο μεγάλωνε, τόσο έβλεπε καθαρότερα τόν έαυτόν του, δεσμώτη μέσα σ' ένα τρυφερό λατρευτό σωματάκι.

Και όμως, τί ώρες ζωής άλησμόνητες! Τι όνειρα, άδελφωμένα με τα πιδ σπάνια χρώματα σαν από μιαν μεγάλη τέχνη!

Μά, που θα εύρισκε ή ματιά τοί την μορφή, εκείνην που έκαιρναν τα όνειρά του από μιαν ζωή άγνωστης όμορφιάς, όπου τεχνίτης αυτός, την έπλάττε με τη σημερινή ψυχή, την άρωστη, τη σκλαβωμένη από την άνία;

Ένας ζωγράφος θα τόν ζωγράφιζε με δυό γραμμές. Τόσο απλή ήταν ή ζωή του. Η λατρεία του ώραίου. Άλλο τίποτε. Δυό γραμμές άδρες και άπλές θ' απέδιδαν μιαν δλόκληρη ύπαρξη. Έπειτα, ό πόνος. Έμοιαζε ή ζωή του με την ζωή του δένδρου που άνοίγει την άγκαλιά του στη χαρά με τη στολή του τη νυφιάτικη, μά που το

κρατεί ή γή σκλαβωμένο σαν μητριά άπονη.

Στο μέτωπό του έφαινετο μιαν βαθειά γραμμή, άπλώνετο στους κροτάφους επάνω, κ' έσκίαζε σαν σύννεφο τη ματιά του. Ήτον ή ξένη ψυχή που κατοικούσε μέσα του και είχε σκλάβια της τη ζωή του.

Τρέχει ή βάρκα κυνηγώντας ένα όνειρο. Γέρνει το μικρό στού πατέρα το στήθος, πτοημένο απ' τη σιωπή, να πάρη θάρρος. Χαμογελά στο πέταμα ενός γλάρου που ταξιδεύει μαζί τους πότε εμπρός, πότε όπίσω, και τους συνοδεύει ώρες δλόκληρες τώρα, με το μονότονό του το κραέμο. Μά έσταμάτησε και αυτός, σαν να τόν τρώμαζε ή άτέλειωτη εικόν της μοναξιάς, και άρχισε να πετá πίσω σε κάποια συντροφεμένη σπηλιά, που εκλείε μέσα της τής αγάπης το θάλαος.

Τό βλέμμα του πατέρα έπεσε επάνω στο ήρεμο μέτωπο του παιδιού. Η ίδια γραμμή άπλώνεται, κατεβαίνει από το μέτωπο και στεφανώνει τους κροτάφους του. Στη γραμμην αυτή επάνω έμελέτησε τόσες φορές προσεκτικά και άνεύρισκε τόν άρρηκτο κρίκο που τούς ένωνε. Ήτον άπαλή, άδρατη σχεδόν, μά ξεπετούσε δλοζώντανή στα δικά του τα μάτια. Κανένας άλλος δέν ήμπόρεσε να διακρίνη ότι εκείνος εδιάβαζε με μεγάλα άτέλειωτα γραμματα: μιαν άδρατη κίνησι τών βλεφάρων, που έμοιαζε σαν μακρυνό κλάμα και σαν προσπάθεια να διώξη την άγνωστη οικία που θόλωνε τη γαλήνια, την άνοιξιάνικη χαρά.

Έσκυψε κ' έπίλησε τα μαλλιά του. Ό ύπνος είχε σβύσει σιγά σιγά τη γραμμή, και το πρόσωπο του παιδιού έλαμψε την άδολη του χρυσασίου λάμψη.

Και τρέχουν δλοένα στο ταξίδι τους. Και έγινε σαν μιαν μεγάλη, παμμέγιστη έστία φωτεινή, ένα θαμπό όνειρεμένο φώς, που έπλεε μέσα εκεί ή βάρκα, στην ακίνητη θάλασσα επάνω, την ήρεμη, χωρίς κύματα, χωρίς θνμούς, σαν από άσημι λωμένο. Δέν την έταραττε πνοή καμμία. Και κανείς δέν την έβλεπε με τα ανθρώπινα, τα γήινα μάτια. Μά ύπαρχει αιώνια για τής ψυχής εκείνες, που ζούν, πάντα νοσταλγοί, στην γήν αυτήν επάνω. Κ' έσταμάτησε ή ζωή, κ' έσταμάτησαν τα στοιχεία, μην τύχη και ταραξούν το ταξίδι το μαγεμένο.

***

Ταξιδιώτες, που πέρασαν απ' εκεί, διηγούνται σαν μιαν μακρυνή μυθική παράδοσι. Μέσα

σ' ένα φανταστικό ήλιοβασιλευμα, που ό ούρανός στολίσθηκε με τα πιδ πλούσια, τα πιδ όμορφα χρώματά του, έχύθη* έξαφνα ένα σκοκάδι πυκνό, σαν θανάτου εικόν, σαν σβύσιμο

ζωής θλιβερό. Μά, που δέν άρκει τίποτε να σταματήσει του κόσμου τη ζωή, άρχισε σε λίγο να στολίζεται και πάλι ό ούρανός δλόχρυσος, και στην αγάπη να χαμογελά.

KIMON MIKHAILIDIS

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΓΡΑΦΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΙΩ- ΑΝΝΟΥ ΒΟΥΡΟΥ ΙΑΤΡΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΟΘΩΝΟΣ *

1853. — Το έτος τούτο ήρχισα υπό αίσωτέρους οίανούς ως προς την υγείαν μου και την υπηρεσίαν μου. Παρευρέθην εις τους επισήμους χαιρετισμούς και εις τόν χορόν του νέου έτους. Ένώ από του 1847 έτους πάντοτε πάσχων έμενα οίκουρών και βασανιζόμενος υπό των παθών μου.

15. Γαρουσιόν. — Σήμερον ένθ εισαχθόν μετá του Βασιλέως επί τής υγειονομικής συμβάσεως, δέκομεν ό ίδιος και με ήρώτησε ποιόν θεωρώ ως άξιον ύπουργόν των Έσωτερικών και ποιόν τής Δικαιοσύνης επειδή πρόκειται να διορίση άλλον αντί του Ρήγα Παλαμάδη και να αναπληρώση τόν έλλειποντα εις το ύπουργείον της Δικαιοσύνης, και ότι πρέπει να είνε ό πρώτος αυτόχθων, να είνε επιτηδειος δια να οίκονομή τους ανθρώπους χωρίς να κόμη παρανομίας και να έχη νούν ό δε άλλος να έχη κρίσιν και δικαιοσύνην, ώστε να κάμη διορισμούς καλούς, δέν είνε δε ανάγκη να είνε πολυμαθής. Δια ύπουργόν των Έσωτερικών δι τόν επρότεινάν τινες τόν Αμβροσιάδη, άλλοι τόν Ροντόπουλον και άλλοι τόν Μοναρχίδην. Οτι τόν Αμβροσιάδη έννοι μέν, άλλα δέν τόν θεωρεί άρμόδιον, ως στρεφνόν και μη συμβιβαζόμενον με τους ανθρώπους. Τόν Ροντόπουλον θεωρεί άξιον, άλλ' άκόμη άγνωστον. Τόν Μοναρχίδην δέν έννώριζε με άφηκε να σκεφθώ. Προαχθέντος του λόγου, εύρον εύκαιρίαν να παρατηρήσω εις τόν Βασιλέα, ότι κατά δυστυχίαν ξετάζων και διακρίνων αυτόχθονας και μη αυτόχθονας, Γάλλους, Ρώσους και Άγγλους, Πελοποννησίους, Ρουμελιώτας και νησιώτας έμβαίνει εις ένα πολύν στενόν κύκλον και ή έκλογή είνε πολύν δύσκολος, ότι είνε καιρός πλέον να παραιτησή τας διακρίσεις αυτές και να ζητή τους ικανούς

άνθρώπους δια να τόν υπηρετήσωσιν όπου και άν τους εύρη. — «Νομίζεις, με άπεκρίθη με ζέσιν, ότι έφθασεν αυτός ό καιρός; Νομίζεις τρώντι ότι έφθασε; διότι και εγώ το θέλω, και εγώ αισθάνομαι την ανάγκην αυτήν. Δέν είνε τάχα κίνδυνος άκόμη, μη οι Πελοποννήσιοι ή οι άλλοι, μη οι προύχοντες κ.λ.π. δυσαρεστηθέντες ζητήσωσιν άναστατώσεις;» — «Ό καιρός έφθασε, Μεγαλειότατε, και άφόβως ήμπορείτε τώρα να εκλέξετε ανθρώπους ικανούς συγχωρήσατε εις τόν Ιατρόν σας να όμιλήση μετá παρηγοσίας. Ο λαός θέλει ίδει τουτό με εύχαριστήσιν του, ό λαός ζητá να διοικηθί, και τουτό μόνον ζητá. Έπειτα δε οι άνθρωποι τους όποιους είσθε αναγκασμένος να έχετε δέν σας έννοούν, δέν ήμπορούν να σας έννοήσωσι, διότι εις την εργασίαν σας φιλάττετε τόσον αυστηράν λογικήν και τόσην λεπτότητα κρίσεως, ώστε είνε αδύνατον να σας ακολουθήσωσι, και πρέπει δια να τους κάμετε να σας έννοήσωσι να κοπιάζετε υπερβολικά και τουτό άπαυδίξει και τόν νούν σας.»

— «Έχεις δίκαιον, μοι λέγει μειδιών, όχι μόνον δέν με έννοούν, άλλα νομίζουν ότι εγώ δέν έννοώ. Βλέπω και εγώ την ανάγκην αυτήν, και ότι ή εργασία πρέπει να γίνεται ταχύτερον, και επιθυμώ τώ έντι να βεβαιωθώ ότι έφθασεν ό καιρός.»

Έκ τούτου παρετήρησα ότι ό Βασιλέας αισθάνεται την ανάγκην του να διοικηθί ό τόπος καλλίτερα, άλλα υποπτεύεται άκόμη. Εις την ιδέαν μου ταύτην έστηρέχθην έτι μάλλον όταν άκολούθως εξήτησε παρ' εμού πληροφορίας περι νέων ανθρώπων καιτοι άνηκόντων μέχρι τούδε εις την αντιπολίτευσιν, τοτέστι περι του Δοσίου, δια τόν όποιόν μοι είπεν ό ίδιος ότι έχει πολλάς γνώσεις, άλλ' ότι είνε *exalté*, και ότι έμπορεί να χρησιμεύση άν όχι άρχηγός ύπηρεσίας άλλ' υπό τας διαταγάς άλλ-

* Συνέχεια από σελίδος 166.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ*

Η δόξα των αυτοχθόνων ρητόρων, οιτινες συνειθίζουσι περί την εποχήν ταύτην από του βήματος του Παρθασού να τονίζωσι το έαρινόν αυτών ζώμα, έπεσκιάσθη έφέντος υπό νέου παροξυσμού της επιδημικής ήμων ξενολατρείας ύπερ δύο γάλλων όμιλητών, του Πάτερ-Υακίνθου και της κυρίας Ιουλίας Άδάμ. Ο πρώτος τούτων, καθ' όσον δυνάμεθα να κρίνωμεν εκ των άποσπασμάτων των διαλέξεων αυτού, όσα κατέχωρισαν αι έφημερίδες, φαίνεται ή ζώσα ένσάρκωσις του πανευφημισμού και της άκράτου ασιωδοξίας, ό αντίπους του Σόπεγχαουερ και του Τερεμιά, ευρίσκων ότι τά πάντα έχουνσι καλώς έν τώ άριστώ των κόσμων και εκφωνών ένθουσιώδεις ύμνους ύπερ του Χριστού και των στυγερών αυτών Εβραίων, του Έλληνισμού και του Ισλάμ, του παλαιοκαθολικισμού και της όρθοδοξίας, ως έξίσου συντελούντων εις την πρόοδον και την εύδαιμονίαν του άνθρωπίνου γένους. Ουδόλωσ είναι μετά ταύτα παράδοξον άν ζωηρά ύπήρξαν τά χειροκροτήματα και άμέριστος ή έπαδοκμασία. Η μόνη ίσως έχουσα άφορμήν παραπόνου κατά του ρήτορος του κηρύττοντος την υποχρέωσιν της γυναίκος να ήπακούη τυφλώς εις τον οικογενειαρχήν, θά ήτο ή κυρία Άδάμ ή από ήμισώς αιώνος θερμή από-

στολος της γυναικείας χειραφετήσεως. Άλλ' ή παρ' ήμων ξενίζομένη διακρίνεται από πάντων ως κατέχουσα έξέχουσαν θέσιν μεταξύ των φιλελλήνων. Περί τούτων δυνάμεθα ίσως να παρατηρήσωμεν, ότι ουδέν άλλο, πλην ήμων, έθνος κέκχηται τό πλεονέκτημα να έχη ιδιαιτέραν τάξιν φίλων, έχόντων την ειδικότητα να τό αγαπώσιν. Ουδέποτε υπό τοιαύτην έννοιαν έντυχε ν' άκούσωμεν να γίνεται λόγος περί Φιλάγγλων, Φιλιτάλων, Σλαυοφίλων ή Φιλοσόχων. Έν τή λέξει Φιλέλλην ύπάρχει τι τό άπόζον προσασίας, συγκατάβάσεως, και οίονει έλεημοσύνης όφειλομένης κατ' εξαίρεσιν εις μόνους τους Έλληνας, ως εις φυλήν στερουμένην σθένους Ικανού όπως έργασθή μόνη προς κατάκτησιν των όσα εκ της συμπαθείας των άλλων αναμένει. Τό τοιοούτον προς ήμας αίσθημα των ξένων ένδέχεται ίσως να ήναι χρησίμων, αλλά δύσκολον είναι να θεωρηθή ως πολύ κολακευτικόν διά την έθνικήν ήμων φιλοτιμίαν. Όπως δήποτε εβχομαι εκ όλης καρδίας να μη έννοή ή κυρία Άδάμ Ικανώς την νεοελληνικήν, όπως έκτιμήση κατ' αξίαν την ποιότητα του επιδαιφιλευόμενου εις τους φιλέλληνας θυμιάματος αναγινώσκουσα λ. χ. «ότι έφαγε μεθ' ύπερηφανείας τον έθνικόν όβελίαν άμνόν» ή «ότι κατά την ύπερ αυτής πρόποσιν ού μόνον ή ίδια κατελήφθη υπό δακρύων, αλλά και εκλαιον εκ συγκινήσεως πάντες οι δαιτυμόνες» του δακρυβρέκτου τούτου συμποσίου.

B. Δ. ΡΟΪΔΗΣ

Η ΚΟΡΕΑ*

Η Άκρα Άνατολή άρχίζει πάλιν, όπως προ δύο έτών, να επισύρη την προσοχήν με τά πολιτικά της γεγονότα. Είναι τό μήλον της έριδος δύο μεγάλων κρατών, τά όποία ίσως παρασυρθούν μέχρι πολέμου. Άλλά δέν μάς ενδιαφέρει ή πολιτική εις τάς σελίδας αυτές. Μάς έλκύει ό μυθικός κόσμος, αι παραδόσεις, που έγκλείει ή ιστορία της χώρας αυτής.

Τό ιερόν όρος της Κορέας Χάλλα-Σάν ύπήρξε ή κοιτίς του άνθρωπίνου γένους. Κατά την γένεσιν της γής δέν ύπήρξαν ούτε άνθρωποι, ούτε ζώα, ούτε φυτά. Τά σύννεφα έγιναν φορείς των ζώων και των φυτών, και τά έναπέθεσαν επάνω εις τό Χάλλα-Σάν. Οι άνθρωποι έβγήκαν από την κορυφήν του όρους. Ησαν τρεις και άνομαζόντο Κό, Που και Γιαγκ. Κατέβηκαν εις τον κάμπιον συζητούντες περί φιλοσοφικών ζητημάτων και άνακινούντες σοβαρά προβλήματα. Όταν έφθάσαν εις την θά-

* Ιστορικά σημειώσεις περί της Κορέας από την μελέτην της Αλεξάνδρας Μυριαλ.

λάσσαν, παρατήρησαν τρία μεγάλα κιβώτια που έφεραν τά κύματα σιγά-σιγά προς την άκτήν. Τά έπήραν, τά ήνοιξαν και ευρίσκων μέσα εις αυτά τρεις γυναίκας σπανίας καλλονής, τάς όποιας άμέσως ένυμφεύθησαν.

Κατά τινα χρονικά της Κίνας και της Ιαπωνίας, τό περίφημον αυτό ιερόν όρος άναφανή μετά ήφαιστειώδη έκρηξιν κατά τον δέκατον αιώνα μ. Χ. άλλ' ήμεις σεβόμεθα την παράδοσιν των πρώτων αυτών κατοίκων της γής.

Οι χερσαίοι όμως κάτοικοι της Κορέας, ολιγώτερον έγωισται, αναβιβάζουν την άρχήν της χώρας των εις τον 23ον αιώνα π. Χ.

Οι παλαιοι ιστορικοί αναφέρουν ότι κατά τό έκτον έτος της βασιλείας του Κινέζου αυτοκράτορος Γιαό, ήλθε ένας έρημίτης κ' εκατοίκησε επί του όρους Ταγκού κατ' έλλην παράδοσιν κατήλθε διά θαύματος, κάτω από ένα δένδρον. Οι αυτοχθόνες, σεβόμενοι τάς γνώσεις τον και τάς άρετάς του, τον εξέλεξαν βασιλέα υπό τό όνομα Ταγκούν. Ο Ταγκούν έζησε 1668 έτη και κατόπιν άνηράγη υπό των πνευμάτων εις τά ουράνια δώματα.

Ο λόγιος Χόγκ-Τζιγιόγκ-Ού¹ άνάγει τον έρχομόν του Ταγκούν εις την Κορέαν εις τό έτος 2358 π. Χ. Αποδίδων όμως εις τον μύθον πραγματικώτεραν υπόστασιν έξηγεί τό γεγονός ούτω:

Εις τό Σου-Κιγκ — γενεαλογικήν βίβλον των Βασιλέων της Κίνας — αναφέρεται ότι ό αυτοκράτωρ Γιαό απέστειλε ένα των άνωτέρων λειτουργών του κράτους εις όρος κείμενον προς άνατολάς της πρωτεύουσής του και όπισθεν του όποιου έφαινετο ότι άνέτελλεν ό ήλιος. Ο άρχων αυτός, Γκι-Τσιού, έλαβε έντολήν να εγκατασταθή επάνω εις τό ύποδειχθέν όρος και εκεί να χαιρετίξη κάθε πρωί, έν όνόματι του ήγεμόνος του, τό άστρον της ήμέρας άναφανόμενον εις τον όρίζοντα². Εις τό κείμενον τούτο στηριζόμενος ό Χόγκ-Τζιγιόγκ-Ού υποθέτει ότι ό μυστηριώδης έρημίτης Ταγκούν είναι πιθανώς ό άπεσταλμένος του Γιαό, Γκι-Τσιού. Η δέ υπόθεσις φαίνεται παραδεκτή καθόσον ό έν λόγω αυτοκράτωρ αναφέρεται υπό των χρονογράφων ως καταγινόμενος εις την άστρονο-

¹ Η συγγραφήν κατέχει τάς πληροφορίας αυτές εξ ίδιας μετ' αυτού συνόμιλλας. Αύτη ειπε ή αφήγησις του Χόγκ-Τζιγιόγκ-Ού αλλά τό κείμενον του Σου-Κιγκ φαίνεται ύποδεκτόν ότι ό άπεσταλμένος είχε μάλλον έντολήν να κάμη άστρονομικά παρατηρήσεις και όχι να προσφέρει την λατρείαν του βασιλέως.

μίαν. Εις μίαν του όμιλλαν ό Γιαό αναφέρει ότι προ της δευτέρας χιλιετηρίδος π. Χ. ήτο παραδεγμένο τό έτος ως έχον 365 ήμέρας.

Περί τον ένδέκατον αιώνα π. Χ. λήγει ή μυθική περίοδος της Κορέας και άρχίζει ή ιστορική με την βασιλείαν του Γκι-σί. Τό όνομά του σημαίνει Γκι ό φιλόσοφος. Πριν εκλεχθή ήγεμόν της Κορέας έζη εις την αυλήν του αυτοκράτορος της Κίνας Βου-Βάγκ, ό όποιος εξέτιμα πολύ τάς γνώσεις του. Ο αυτοκράτωρ ήρέσκειτο συχνά να όμιλή με τον σοφόν φίλον του.

Ο Γκι-σί έπροέβλεπε ότι ύπάρχει σχέσις μεταξύ των άνθρωπίνων πράξεων και των φαινομένων της φύσεως. «Όταν βασιλεύη ή άρετή, λέγει, ό ουρανός βρέχει. Όταν ή δικαιοσύνη είναι άμωμος, τό ψήχος έρχεται εις τον καιρόν του...»

«Εάν ή άτμοσφαιρική σύστασις του έτους, του μηνός, της ήμέρας είναι σύμφωνος προς την εποχήν, οι καρποί ώριμάζουν, καμμία δυσχέρεια δέν ύπάρχει διά την κυβέρνησιν και εις κάθε οικογένειαν βασιλεύει ή ειρήνη και ή χαρά. Άλλ' εάν ύπάρχουν άτμοσφαιρικοί διαταραξεις... δέν ώριμάζουν οι καρποί, ή κυβέρνησις εδρίσκειται εις άνωμαλίαν, ή ειρήνη δέν ύπάρχει εις τάς οικογενείας».

«... Εάν οι άρχοντές σας δέν στερούνται τίποτε, θά είναι έναρτέοι».

Ο Βου-Βάγκ εκτιμών την σοφίαν του Γκι-σί, τον διώρισε ήγεμόνα της Κορέας. Ο Γκι-σί άνεχώρησε εις την πρωτεύουσάν του με δικώ άλλους σοφούς ως συμβούλους.

Σήμερον άκόμη ύπάρχουν δικώ οικογένειαι εις την Κορέαν, αι όποιαί λέγουσι ότι κατάγονται από τους δικώ αυτούς έξόχους άνδρας και συνδέονται μεταξύ των διά δεσμών συγγενείας, άποτελούσαι την άνωτάτην άριστοκρατίαν της χώρας.

Ο Γκι-σί ώργάνωσε τό κράτος του έχων ως ύπόδειγμα την Κίναν. Η βασιλεία του αναφέρεται ως εποχή ειρήνης και εύτυχίας μοναδική.

Κατά την εποχήν εκείνην τό βασίλειον της Κορέας δέν περιελάμβανε όλην την χερσονήσον. Τό μεσημβρινόν μέρος αυτής ήτο ανεξάρτητον όνομαζόμενον Σίμ.

Επτακόσια έτη μετά τον Γκι-σί ό βασιλεύς Γκι-ζούν άνεκηρύχθη κύριος όλης της χερσονήσου. Νιαηθείς όμως υπό Κινέζου ήγεμόνος κατέφυγε εις την Σίμ, όπου μετηνάστευσαν πολλοι Κινέζοι άποφεύγοντες να έρ-

ἀποκεί». Ἐγὼ τοῦλεγα: «Σωστά, τὰ εἶπες!» Γελοῦσε εὐχαριστημένος καὶ με βεβαίωσε ὡς πενήντα χρόνια προηγήτερα δὲν θὰ τὰ κατάφευγε νὰ τὰ πῆ ἔτσι με τὸ νῆ καὶ με τὸ σῆγμα: —«Λοιπὸν βλέπω καλλίτερα!» Ἐμπαινε στὸ κάλυβι του με τὰ τέσσερα, καθότανε στὴ θέσι του κοντὰ στὴ φωτιά, σίγουρος πῶς μὴν ἡμέρα θαύρισκε τὸ φῶς του... Ἐῦα, ἡ ἐλπίδα εἶνε παραξένο πρᾶγμα. Ἐγὼ, παραδείγματος χάριν, ἔχω τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ ξεχάσω τὸ πρόσωπο, ποῦ δὲν ἀπάντησα σήμερα τὸ πρωί.

—Τί παραξένα λόγια ποῦ λές!

—Γιατί εἶνε ἡ τρίτη νύχτα τῆς δοκιμασίας μου σήμερα. Αὐριο σοῦ δίνω τὸν λόγο μου, πῶς θὰ εἶμαι ἄλλος ἄνθρωπος. Ἀφισέ με μονάχον τώρα. Αὐριο θὰ εἶμαι ἀγνωρίστος, θὰ γελῶ καὶ θὰ σὲ φιλῶ, ὡμορφά μου κοριτσάκι!... Μία νύχτα μοῦ μένει ἀκόμη γιὰ νὰ γίνω ἄλλος ἄνθρωπος. Σὲ λίγες ὥρες, ὅλα θὰ τελειώσουν. Καληνύχτα. Ἐῦα!

—Καληνύχτα.

Ξαπλόνομαι πιὸ κοντὰ στὴ φωτιά καὶ καταμαρόνω τῆς φλόγες. Μία κοκκοινάρα ξεκολλάει καὶ πέφτει ἀπ' τὸ κλαδί τῆς, πέφτουν ὕστερα καὶ τὰ ξερόκλαδα, ἀποκαΐδια. Εἶνε νύχτα βαθεῖα. Τὰ μάτια μου σφαλοῦνε.

Σὲ καμμιάν ὥρα ὅλες μου οἱ ἀισθήσεις σέρνονται ἀπὸ ἕναν-κάποιο ρυθμὸ καὶ ἀδελφόνονται με τὴ μεγάλη σιγαλιά. Βλέπω τὸ μισοφέγγαρο, παρόμοιο με κάτασπρο σεντέφι, καὶ καθὼς τὸ θωρῶ, τρεμουλιάζω ἀπὸ ἀγάπη καὶ κοκινίζονε τὰ μάγουλά μου. Με σιγαλή κ' ἐρωτικὴ λαλιά, μιλῶ με τὸ ἀστρο, καὶ μοῦ χτυπᾷ ἡ καρδιά μου, σὰν κάποια νὰ με σφιγγῆ ἀγκαλιά... Πέρνει ἄνεμος, μὴ δύναμι ἀγνωρίστη ταραξεί τον ἀέρα. Τί τρέχει; Κυττάζω ὀλόγυρά μου καὶ δὲν βλέπω τίποτε. Μία φωνὴ φέρνει τὸ ἀεράκι, σὰν νὰ με καλῆ, ἡ ψυχὴ μου λυγáει σὰν τὸ φύλλοκάλυμο, τρέμω, ἕνα στήθος ἀόρατο νοιώθω ν' ἀκουμπᾷ στὸ δικό μου, τὰ μάτια μου δακρῶζον. — Θεὸς εἶν' ἐκεῖ κοντὰ καὶ με βλέπει. Κάμποση ὥρα περνᾷ ἔτσι. Γυρίζω κανέναν ἤχος στὸν ἀέρα, θαρρῶ πῶς βλέπω ἀπὸ πίσω κάποιο φάντασμα ποῦ κρύβεται σιγαλά μέσα στὸν λόγγο.

Μία στιγμὴ πολεμῶ νᾶρθω στὰ συγκαλά μου. Ἀποκαμωμένος ἀπὸ τὴ συγκίνησι, σπασιμένος ἀπὸ τὴν κόουρασι, ἀποκοιμοῦμαι.

Ὅταν ξύπνησα εἶχε ἡμερώσει.

Εἶχα περάσει μὴ δυνατὴ θέρη καὶ περι-

μένα ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ νὰ με ρίξῃ κάτω ἡ ἀρρώστεια. Τὰ πράγματα ὅλα τᾶβλεπα ἀνάποδα, με τὰ μάτια τοῦ θερμασμένου μὴ θλίψι βαρεῖα μοῦ πλάκωνε τὸ στήθος.

Τώρα, ὅλα πέρασαν.

KZ

Νὰ τὸ φθινόπωρο! Τὸ καλοκαίρι ὡς ποῦ νᾶρθῃ χάθηκε. Τί λίγο ποῦ κράτησε! Ἐχομε τώρα κρύες ἡμέρες. Κυνηγῶ, φαρεύω καὶ τραγουδῶ μέσα στὸ δάσος. Κάποιες ἡμέρες μὴ πυκνὴ καταχνιά χύνεται ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης καὶ σκεπάζει με μὴ θαμπούρα ὅλη τὴν πλάσι. Μία τέτοια ἡμέρα μοῦτυχε κάτι τί. Καθὼς τριγύριζα, ἀποπλήθηκα πρὸς τὸ δάσος τοῦ Ἄννεξ καὶ βρέθηκα μπροστὰ στὸ σπίτι τοῦ γιατροῦ. Ἦτο πολὺς κόσμος στὸ σπίτι του, οἱ νέοι καὶ τὰ κορίτσια ποῦ εἶχαμε παίει τῆς περασμένες στὸ μεγάλο νησί καὶ τὰ νησάκια, ἕνας σωρὸς ξεμυαλισμένοι ἐκεῖ, ποῦ χόρευαν κ' ἔκαναν κάθε λογῆς τρέλλες.

Ἐνα ἀμάξι ἔφερε κάποιον κ' ἐστάθη μπροστὰ στὸν φράχτη τοῦ περιβολιοῦ. Ἦταν ἡ Ἐδουάρδα, τὴν πήρε τὸ μάτι μου. Ἐκείνη ξαφνίσθηκε.

—Γειά σας! εἶπα σιγαλά.

Μὰ ὁ γιατρός δὲν μ' ἀφισε νὰ φύγω. Ἡ Ἐδουάρδα δὲν κατέβηκε ἀπὸ τὸ ἀμάξι. Στὴν ἀρχὴ φάνηκε σὰν στενοχωρημένη ποῦ μ' ἔβλεπε. Ὅταν μιλοῦσα ἐγὼ χαμηλώνω τὰ μάτια. Σιγὰ σιγὰ ξεθάραψε καὶ μοῦκαμε κάποιες ἀσημαντες ἐρωτήσεις. Ἦτο κατακίτρινη. Ἡ σταχερωὴ καὶ κρούα καταχνιά σκεπάζε σὰ βέλο τὸ πρόσωπό της.

—Εἶχα κάποιο λόγο ποῦ ἦλθα ἐδῶ, εἶπε. Ἐρχομαι ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τῆς ἐνορίας δὲν εὐρήκα κανέναν ἐκεῖ. Μοῦ εἶπαν πῶς εἶσθε μαζεμένοι ἐδωπέρα. Τρέχω τόσην ὥρα με τὴν ἄμαξα γιὰ νὰ σὰς συντύχω. Αὐριο τὸ βράδυ ἔχομε στὸ σπίτι μὴ μικρὴ γιορτὴ, γιὰ τὸν βαρῶνο ποῦ φεύγει αὐτὴς τῆς ἡμέρας. Σὰς προσκαλῶ ὅλους... θὰ χορεύωμε... αὐριο βράδυ λοιπὸν!

Ὅλοι ἔγυραν τὰ κεφάλια κ' εὐχαρίστησαν.

Ἐμένα γύρισε καὶ μοῦ εἶπε ἰδιαιτέρως:

—Θάχετε τὴν καλοσύνη νᾶρθετε! Μὴ μᾶς στελεῖτε, ἔξαφνα, τὴν τελευταία στιγμὴ κανένα γοιματάκι, πῶς δὲν μπορεῖτε τάχα!

Μονάχα ἐμένα μοῦ εἶπε αὐτὸν τὸν λόγο. Σὲ λίγο ἔφυγε.

Ἐπαται συνέχεια.

Μετάφρ. Π. Νβ.

ΤΟ ΔΕΚΔΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ. — Μόννα Βάννα.

Πόσα πράγματα ὠραία μέσα εἰς τὸ δράμα αὐτό! Πόσαι σκέψεις δι' ἕνα φιλόσοφον θετικιστὴν καὶ πόσαι εἰκόνες γεμάται ἀπὸ ποιησὶν καὶ ἀπὸ ζωὴν, ζωὴν παρμένην ἀπὸ ἕνα κόσμον ποῦ ὀλίγοι μόνον οἱ ἐκλεκτοί, ἠσθάνθησαν καὶ ἀνειρεύθησαν! Ἰσως διὰ τοῦτο θὰ ἐχρηάζετο καὶ μὴ ὑπερόχως λεπτὴ ἀπόδοσις, ἴση πρὸς τὴν καλλονὴν τοῦ ἔργου καὶ τὰς ἀποχρώσεις του τὰς ἀριστοτεχνικὰς. Ἰσως διὰ τοῦτο ἡ συγκίνησις τοῦ θεατοῦ δὲν ἔφθανε τὴν συγκίνησιν τοῦ σκεπτομένου ἢ τοῦ ὄνειροπόλου. Ἐπειτα ἀπὸ κάθε πρᾶξιν, ἰδίως ἔπειτα ἀπὸ τὴν δευτέραν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐξήλωνε καὶ ὁ μεγαλύτερος ποιητής, ἤθελα νὰ κλείσω τὰ μάτια μου διὰ ν' ἀναπαραστήσω ἀκόμη μέσα μου τὰς μαγευμένας ἐκείνας φράσεις, μαγευμένας ἀπὸ ἀρμονίαν μουσικὴν καὶ ἀπὸ ἀρμονίαν χρωμάτων καὶ νὰ παρατείνω ἐπὶ πολὺ ἀκόμη τὴν ὠραίαν εἰκόνα ποῦ ἔβλεπα καὶ τὴν ὠραίαν εἰκόνα ποῦ μοῦ ὑπέβαλλε ὁ ποιητής τῆς Μόννα-Βάννας.

Τὴν ὑπόθεσιν τὴν γνωρίζετε ἀπὸ τὴν μετάφρασιν τοῦ κ. Ξενοπούλου, δημοσιευθεῖσαν πέρουσι εἰς τὰ «Παναθηναία». Ἐνθυμηθετὲ τὸν Μάρκον Κολόνναν, τὸν γέροντα πατέρα τοῦ Γουίδου επιστρέφοντα ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τοῦ Πριγκηβάλλη με τὴν σκληρὰν ἀπάντησιν τοῦ νικητοῦ: νὰ μεταβῇ ἡ Βάννα τὴν νύκτα γυμνὴ, με μόνον τὸν μανδύαν καὶ τὰ σανδάλια τῆς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Πριγκηβάλλη. Νομίζεις ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν ζῆ μέσα εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν ἐκείνην τὴν πραγματικὴν τοῦ πολέμου, τῆς πείνας, τοῦ κινδύνου τὴν σέψιν τὸν φωτίζει ἀκόμη ἡ ὁμορφία ἐνὸς ἀγάλματος θεᾶς ποῦ εὐρήκαν θαμμένον μέσα εἰς τὴν ἄμμον πλησίον τοῦ στρατοπέδου τοῦ Πριγκηβάλλη: «τόσον θανασιῶς ὠραῖον ποῦ ἂν τὸ ἔβλεπατε, ὦ! θὰ ἠησομοούσατε τὸν πόλεμον. Ἐσκάψαμεν καὶ παρακάτω ἐκείνος ἦδρ' ἕνα βραχίονα: ἐγὼ ἔξεθαψα δυὸ χέρια, τόσον

Μέτρολιμι ὁ συγγραφεὺς τῆς Μόννα Βάννας

ἀγνά, τόσον λεπτοκαμωμένα, ποῦ θὰ εἶλεγεσθε ἔγιναν διὰ νὰ πλάττουν χαμόγελα, νὰ σκορποῦν τὴ δροσιά, νὰ χαϊδεύουν τὸ φῶς... Τὸ ἕνα εἶχε τὴν κάμψιν ἐκείνην ποῦ λαμβάνουν τὰ ἐλαφρὰ δάκτυλα, διὰν ἐγγύζον ἀπαλὰ ἕνα στήθος: τὸ ἄλλο ἐσφιγγεν ἀκόμη τὴν λαβὴν ἐνὸς κατόπτρου».

Εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ γέροντος Κολόννα βλέπω κάπως, μακρόθεν πολὺ, τὸ πρόσωπον τοῦ χοροῦ τῶν ἀρχαίων δραμάτων, ἀλλ' ὑποκειμενικώτερον καὶ συνδεόμενον ἀμεσώτερον με τὸ ἐξελισσόμενον ἐπὶ τῆς σκηπῆς δράμα: «Ἀλήθεια. Ἐλησμένησα ὅτι σεῖς πολεμεῖτε, ἐνῶ ἡ ἀναίξις ἀναγεννᾶται, ἐνῶ ὁ οὐρανὸς εἶναι ἰαρός, ὡς βασιλεὺς ἔξυπνῶν, ἐνῶ ἡ θάλασσα ἀνψοῦται ὡς κρατὴρ φωτός, τὸν ὁποῖον θεὰ ἀίθερα προσφέρει εἰς τοὺς θεοὺς τοῦ αἵθερος, ἐνῶ ἡ γῆ εἶνε τόσον ὠραία καὶ ἀγαπᾷ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους».

Ἀνέπλatta ἤδη, πρὶν ἀνοῖξη ἡ αὐλαία τῆς δευτέρας πρᾶξως, τὴν μοναδικὴν σκηνὴν τῆς συναντήσεως τοῦ Πριγκηβάλλη καὶ τῆς Βάννας. Τί αἴσθημα, τί ποιησὶς, τί γοητεία! Ὁ κ. Λαρόν ἀληθινὸς Πριγκηβάλλης, ὁ πολεμιστὴς ὁ ἀνδρείος, ὁ ἀψηφῶν ὅλα, καὶ καμπτόμενος εἰς τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πρώτου ἔρωτός του, τοῦ παιδικοῦ, πρὸς τὴν Βάνναν. Ἡ φωνὴ του, αἰκινήσεις του ἔχον ἐλαφρὰ καὶ ποικίλας μεταπτώσεις καὶ συχνὰ τείνει ν' ἀνέβῃ τὰς βαλ-

Γεωργέντα Λευκάδων Μένεργλυμ.

μίδας της Τέχνης. Η κυρία Λευκάδων με την πλάστικη της παράσταση, με την θερμότητα της φωνής της μας δίδει μίαν ώρα αιώνων. Και πλέκεται γύρω των ξυμφορώντων όνειρων, με την επίκληση του παρελθόντος του αγνού και ποιητικού, όπως και τώρα απομένουν, και οι δύο, οι πρώτοι δειλοί έραστές, με τις άναμνήσεις της πρώτης των συναντήσεως, με την συνεννόησιν δύο ψυχών που έγεννήθησαν ή μία διά την άλλην.

Βάννα. — «Γιατί έμεις συνεννοούμεθα χωρίς να λέμε τίποτα. Περιεργον αυτό: και όμως συλλογίζομαι, ότι κι' εγώ θα έκαμνα ό,τι έκαμες, αν αγαπούσα όπως σύ... Μου φαίνεται κάποιες στιγμές σαν να μαι, εγώ στη θέση σου, και σαν εσύ να με ακούς, και σαν εγώ να λέγω αυτά που μου λέγεις σύ...»

Τι ώραία που είναι ή ζωή, έτσι έρημοι οι δύο, μέσα σ' ένα στρατόπεδον, κάτω από μίαν σκηνήν πολεμικήν, εις την σιγήν της νυκτός μέσα, και με τον άδριστον πόνον που μετ' όλίγα λεπτά θα χορισθούν.

Και τό δραμα προχωρεί γοργά. Η Πίστα

σώζεται. Η Βάννα με τον Πριγκηβάλλον επιτρέφουν. Η Βάννα λέγει εις τον Γουίδον ότι είναι άγνή όπως πριν αναχωρήση δια τό έχθρικό στρατόπεδον, ότι ο Πριγκηβάλλης δέν την ήγγισε: «Ένα φίλ μονάχα τούδωσα από μέτωπο και μου τό έδωκεν όπισω...» Άλλ' ο Γουίδος δέν την πιστεύει. Μάτην προσπαθεί ή Βάννα να τον πείση, ως που εξαγριώνεται ή πληγωμένη της ψυχής, και με την άρνησιν αυτήν του Γουίδου χύνεται τώρα όρητικη εις τον έρωτα του Πριγκηβάλλη:

— Είμαι δική σου, σ' αγαπάω.

KIMON ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Τό περί Λευκάδος και Ίθάκης ζήτημα.

Κατά την έναρξιν των έφεινών άνακοινώσεων εν τη Γερμανική Σχολή ο κ. Δαιρπεφελδ ειχεν άναγγείλει ότι έμελλε προσεχώς να προβή εις λεπτομερή άνακοινώσιν των αποτελεσμάτων της κατά τό παρελθόν έτος υπ' αυτού εκτελεσθείσης εν Λευκάδι άνασκαφής, εξ ής ήλπιζετο να προκύψη τι διαφωτιστικόν του περί της Ομηρικής Ίθάκης ζήτηματος, καιτοι ο κ. Δαιρπεφελδ στηρίζεται κυρίως εις τό κείμενον του Όμήρου και εξ αυτού μόνου νομίζει άποδεδειγμένον ότι ή Ίθάκη του Όμήρου είναι ή σημερινή Λευκάς. Την άνακοινώσιν ταύτην έκαμε κατά την συνεδρίαν της 24 του παρελθόντος Δεκεμβρίου. Η άνασκαφή εξετελέσθη δοκιμαστικώς εις πλείστας θέσεις της πεδιάδος, εν ή κείται τό χωρίον. Νυδρι, κειμένη κατά τό νοτιανατολικόν μέρος της νήσου παρά την είσοδον του αυτόθι μεγάλου λιμένος και αντικόν του νησοδρίου Μαδουρής, της γνωστής ιδιοκτησίας του Βαλαωρίτου. Η πεδιάς αυτή απέδεχθη ότι άνυψούται ταχέως εκ της άμμου της καταστρομένης υπό διαφόρων χειμάρρων, ώστε ίχνη της αρχαιότητος εδρίσκονται μόνον εις μέγα βάθος. Κατά τό βόρειον πέρας αυτής εις βάθος δύο μέτρων εφρέθησαν κτίρια και άλλαι αρχαιότητες παλαιών ελληνικών χρόνων, υποκάτω δε αυτών εις βάθος 5-6 μέτρων εφρέθησαν κτίρια προϊστορικά και τάφοι, εν οίς οι νεκροί έκειντο μετά συνεστραμμένων των σκελών, ως εδρίσκονται και εν πλείστοις άλλοις τόποις κατά την αυτήν εποχήν. Τινά εκ των προϊστορικών τούτων λειψάνων δύνανται να άνηκώσιν εις την εποχήν του Όμήρου, άλλ' ή δοκιμαστική αυτή άνασκαφή δέν άπεκάλυψεν

είμη μικρόν μόνον μέρος αυτών. Κατά τό έρχόμενον έτος προεκτεινομένης της άνασκαφής υπάρχει έλλειψις να αναφανή τι σπουδαιότερον.

Συνεδρία της 7 Ιανουαρίου. — Ο κ. Δαιρπεφελδ περιέγραψε τό θέατρον της αρχαίας πόλεως της Θήρας, εφρέθεν κατά τας γνωστας άνασκαφάς του βαρώνου Όλλερ φόν Γάλτρυγγεν, προεισαγωγικώς όμως όμιλησε και περί της γεωλογικής κατασκευής της νήσου Θήρας συμφώνως προς τας μελέτας του γνωστού γεωλόγου Φίλιππων, επέδειξε δε και διαφόρους φωτογραφίας της άποκρήνου δυτικής παράλιας της νήσου και των εν τη αρχαία πόλει άνασκαφών. Τό θέατρον της αρχαίας Θήρας είναι μικρόν, ίσούμενον μόλις προς τό εν τρίτον του Διονυσιακού θεάτρον, τα δε έρείπια αυτού άνηκουσιν εις τρεις διαφόρους εποχάς, ώστε άποδεικνύεται ότι και αυτό υπέστη τας αυτας μετατροπάς, ως πάντα τα παλαιότερα θέατρα της τε Ελλάδας και της Μικράς Ασίας. Η σκηνή αυτού κατεσκευασμένη εκ κοινών άκατεργάστων λίθων φαίνεται ότι έχει οικοδομηθή κατά τον Δ' π. Χ. αιώνα, τό προσκήνιον δ' αυτής πιθανώς ήτο ξύλινον, ως και τα εδώλια των θεατών. Κατά τον Β' π. Χ. αιώνα τα εδώλια κατεσκευάσθησαν μαρμαρινα, τότε δε φαίνεται ότι προσετέθη και λίθινον προσκήνιον μετά κιόνων. Τέλος δε κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους κατεσκευάσθη νέον προσκήνιον συμκύνον την δοχίστραν και άποκλείον τας παρόδους κατά τον τρόπον των ρωμαϊκών θεάτρον. Όθεν και τουτό τό θέατρον επικυρωθί όσα εν γένει περί των ελληνικών θεάτρον έχει γράψει ο κ. Δαιρπεφελδ.

Κατόπιν ο κ. Βίλελμ όμιλησε περί τινος επιγραφής ευρεθείσης άλλοτε υπό του άποθανόντος Άγγλου αρχαιολόγου Βέντ εν τη νήσω Θάσω, ελλίπους δε άνωθεν και εξ άριστερών. Ο κ. Βίλελμ προέτεινε νέαν συμπλήρωσιν του προς άριστεράν ελλείποντος μέρους αυτής, εκ της όποιας άποδεικνύεται ότι ή επιγραφή έγραφη κατά τό έτος 312 π. Χ. οτε εν Αθήναις επί βραχύν χρόνον έγκατεστάθη κυβερνησις διγαρχική, ήτις έβοήθησε και εν Θάσω την διγαρχικήν μεριδα έναντίον των παραδόσεων της πολιτικής των Αθηναίων.

Μετ' αυτόν ο κ. Σράδερ όμιλησε περί τινος ρωμαϊκής στήλης ευρεθείσης εν τώ γυμνασίω της Περγάμου, φερούσης δε άνωθεν κεφαλήν πωγωνοφόρον, αρχαιοτρόπον μέν, άλλά κατά τα κείρια τελειώς ανεπτυγμένης καλλιτεχνικής κατασκευής. Εκ της κάτωθι υπαρχούσης επιγραφής εξάγεται ότι ή στήλη αυτή είναι αντί-

γραφον ρωμαϊκών χρόνων του Προπίλου Έρμου του Αλκαμένους, όστις φαίνεται ότι είχε στηθή εκ τοίς Προπυλαίοις της Ακροπόλεως των Αθηναίων, καιτοι δέν μνημονεύει αυτόν ο Παιουσανίας. Η έργασία του Αλκαμένους όμοιάζει προς την του Φειδίου έχουσα τό αυτό ήρεμον μέν άλλ' επιβλητικόν μεγαλειόν των έργων του μεγίστου καλλιτέχνου της αρχαιότητος. Του αυτού έρμου του Αλκαμένους αντίγραφον είναι και οι εν τώ Παναθηναϊκώ Στάδιω εφρέθέντες έρμαι, άλλ' ή έργασία αυτών δέν είναι τίσον τελεία, όσον ή του εν Περγάμω ευρεθέντος έρμου. Τό έρημα έχει μεγίστην σπουδαιότητα, διότι έργα μεγάλων καλλιτεχνών, ως ο Αλκαμένης, είτε πρωτότυπα είτε αντίγραφα ούτως άσφαλώς μεμαρτυρημένα, είναι σπανιότατα.

ΧΑΡΙΤΩΝ ΦΙΛΑΕΤΑΙΡΟΥ

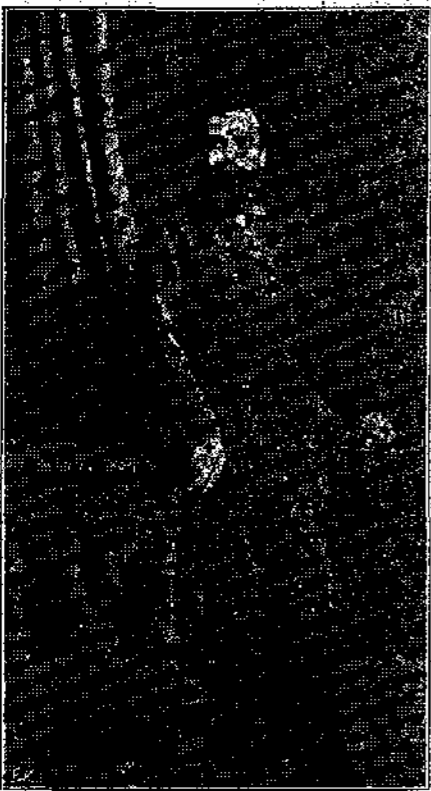
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΟΪΔΗΣ

ΕΣΒΥΣΕ σιγά σιγά ή ζωή του Ροΐδη. Μία ζωή γεμάτη από χαράν και από πόνον. Κ' επροσπάθει και τώρα άκόμη, τα τελευταία του χρόνια, να παλαίση με σώμα άπόμαχον, με διάνοιαν που όλοένα έσκοτεινιάζε, να χύση άκόμη τας τελευταίας λάμψεις δούτος άστρου. Έξήντα ένωσα έτών, με όνομα γνωστόν εις κάθε Έλληνα διαβάζοντα και μη, με δισάκιον φιλολογικόν ποικίλον, αν όχι τίσον βαρύν εις ποσόν άλλ' όμως γεμάτον από πνεύμα σπινθηρίζον και από μελέτην. Είναι άδικον, μου έλεγε σεβαστός φίλος μου τροχός κατά την κηδείαν του συγγραφέως, ότι ο Ροΐδης έχασε τίσον καιρόν εις την πολιτικήν αντί ν' άφιερώθη εξ όλοκλήρου εις την τέχνην. Άλλ' άρά γε όλα αυτά τα σκορπισμένα παντού άρθρα του, οι μελέται, μαζί με τα όλίγα του βιβλία, με τα διηγήματά του δέν αποτελούν και τώρα κάτι μεγάλον εις την Ελλάδα ή όποια ήσθάνετο με τον Ροΐδη μίαν δύναμιν έξαιρετικήν επιβαλλομένην, ρωμαλέαν; Τι άναψυχή και τι διδασκαλία ή άνάγνωσις ενός άρθρου του ή μίας του μελέτης! Τι εύμορφα και τι σοβαρά συνεβάδιζαν εις κάθε του έργον ή σοφία και ή εύφυα! Και τα μικρότερα πράγματα ήξευρε να τό ζωγραφίση με τον άτομικόν του χαρακτήρα είχωνα, ή σοβαρόν ή εύφυλογούντα.

Τα Παναθηναϊα... με άγάπη προς τον φίλον των και εκτίμησιν προς τον συνεργάτην των τιμούν σημερον με τας όλίγας αυτας γραμμάς τον Έμμανουήλ Ροΐδη.

Εις προσεχές τεύχος θα δημοσιεύσωμεν μελέτην, περί του ανθρώπου και του συγγραφέως, υπό του κ. Γρηγορίου Ξενοπούλου.

Εμμανουήλ Ροΐδης

Ο αθηναϊκός τύπος περί Ροΐδη

«Νέον Άδου»

Ζη άκίνη εμπρός όλων των θαμάων της πλατείας του Συντάγματος το λιπόσαρκον εκείνο σώμα...

Ήσαν άλλως η δύναμις του ού χαρακτηρισμοί αυτοί, οι οποίοι εξωγράφον ολόκληρον άνθρωπον...

«Σκριπ»

Εάν συνελέγοντο επί το αυτό τόσα διηγήματα και τόσαι μονογραφίαι και τόσαι κριτικαί και ιστορικαί και φιλολογικαί μελέται...

προσετίθεντο ακόμη εις αυτά αι στήλαι δλοκλήρων έτών σατυρικής εργασίας του εις τον «Ίσμοδαϊον» και άλλαι τόσαι στήλαι πολιτικών άρθρων...

«Καιροί»

Μετά του Ροΐδου εκλείπει εις εκ των έπιφανεστέρων εύθυμογράφων της νεοελληνικής φιλολογίας.

«Αθήναι»

Ο Ροΐδης δεν υπήρξεν ούτε μέγας συγγραφεύς, ούτε μέγας δημιουργός. Ήτο όμως ο κατ' έξοχήν άφομοιωτής των ξένων πραγμάτων...

Ο Ροΐδης όμως εις τον πλούτον των γνώσεών του προσέθετε και θησαυρούς πνεύματος. Άλλά πνεύματος του γραφείου. Ως διμλήτης σπανίως άφινε ν' αναδειχθή όλη εκείνη η κατ' έξοχήν εύγενής γοργότης...

«Ευπρός»

Ο βίος του Ροΐδου υπήρξεν εις άκρον περιπετειώδης και το έργον αυτού περιλαμβάνει μάλλον εις τους τόμους εφημερίδων η εις τόμους βιβλίων.

Ο Ροΐδης θεωρείται ο εισηγητής της λεπτής ειρωνείας, του πνευματώδους και σκαπτικού ύφους εις τον σύγχρονον γραπτόν λόγον.

«Τό Άδου»

Και εις την Ελλάδα διό την πτωχήν μας λογοτεχνίαν υπήρξεν οτι εις παλαιότερα έτη έν Γαλλία ο Σεμπέξ και ο τι βραδύτερον εις αυτήν ο Ταίν.

«Ακρόπολις»

Διά τον Ροΐδη τον μυθιστοριογράφον, τον διηγηματογράφον, τον κριτικόν, τον πολιτικόν άρθρογράφον, τον μεταφραστήν, τον άπαιτόνομον εις όλα τα περιουδικά...

«Εστία»

Όσα περί της καταστάσεως της φιλολογίας μας έγραψεν ο Ροΐδης αποτελούσι το μέγιστον έρ-

γον του. Και η περι «συγχρόνου» έν Ελλάδα κριτικής μελέτη του απέκάλυψε το βάθος της κρίσεως και την ευρύτητα της γνώσεως αυτού.

«Ο Νουμάς»

Εκεί όμως που εφάνηκε όλος ο Ροΐδης, εκεί που πολέμησε γερά, νικητής και τροποισήχος πάντοτε, και γκρέμισε τόσες τενεκεδέσιες άξίες, τόσους κουρσάρους της Πόλιτείας...

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΙΣ το Παρίσι απέθανε η Άννα Λύντις, γνωστή εις τον φιλολογικόν κόσμον εκ διαφόρων έργων της και μελετών. Οι αναγνώσται των «Παναθηναίων» θα ένθυμούνται την πλήρη παρατηρήσεως αισθητικόν της μελέτην περί Θεοτοκοπούλου...

Δέν επρόφθασε να τελειώση το τελευταίον μυθιστόρημα το οποίον συνέγραφε. Το έθεώρει η ίδια ως το καλλίτερον των έργων της.

Παρεκτός των μυθιστορημάτων της συνέγραψε κριτικάς άξίας πολλού λόγου, μονογραφίαν περί του Meredith, το έπισημοτέρου των ζώντων Άγγλων μυθιστοριογράφων...

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΤΟ Μουσείον Λούβρ των Παρισίων ήγόρασε τελευταίως ωραιότατην εικόνα του Θεοτοκοπούλου

παριστάσαν τον βασιλέα Φερδινάνδον τον Καθολικόν και την οποίαν δημοσιεύσαμεν αήμερον. Η εικόνα είναι ένα από τα μάλλον ένδιαφέροντα έργα της συλλογής των κ Γκλεντσον.

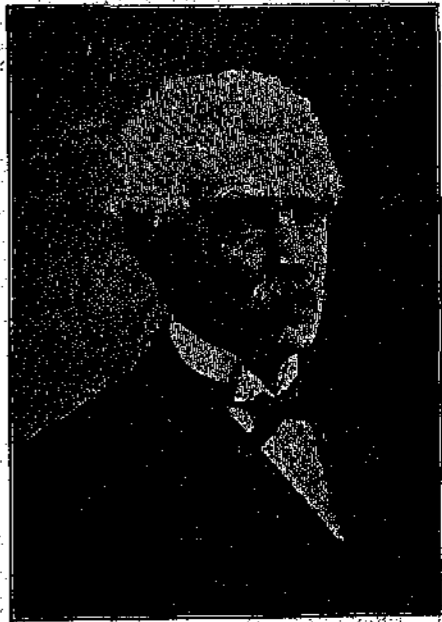
Περί του Θεοτοκοπούλου έδημοσιεύσαμεν ήδη πλήρη μελέτην της Άδοξ Άννας Λύντις εις το τεύχος της 14 Ιουνίου 1903.

Η έν λόγω εικόνα του Θεοτοκοπούλου είναι το μόνον έργον του έλληνος ζωγράφου εις το Λούβρ.

Ο Λέων Ζερώμ, ο έπιφανής ζωγράφος, ο οποίος έτίμησε την γαλλικόν τέχνην, απέθανε εις το Παρίσι την 28 Δεκεμβρίου 1903.

Ο Ζερώμ γεννήθη εις το Βεζούλ — Άνω Σαών την 11 Μαΐου 1824, όπου ο πατήρ του έπιτηδεύετο τον χουσοχόν.

Το 1841 εισήλθε ως μαθητεύμενος εις το έργαστή-

Λέων Ζερώμ

ριον του Παύλου, Δελαρόξ όπου έσπούδασε μέχρι του 1844. Το 1845 συνώδεσε τον διδασκάλον του εις την Ιταλίαν.

Επιστρέψας εκ της Ιταλίας έξεθεσε πρώτην φοράν εις το παρισιόν Σαλόν την «Αλεκτορομαχίαν» του, η οποία εύρίσκειται ήδη εις το Μουσείον Λουξεμβούργου.

Το 1856 ο Ζερώμ έταξείδευσε εις την Άγυπτον, όπουθεν ένεργείσθη σειράν ωραίων έργων.

Άπό του 1863 διωρίσθη καθηγητής εις την Σχολήν των Ωραίων Τεχνών των Παρισίων.

Θά ήτο μακρά η άπαράδεχτος των έργων του καλλιτέχνου, τα όποια ένέχον τολμήν σιέψεως και ατομικότητα εις την σύνθεσιν. Αναφέρω μερικά από τα γνωστότερα: Ανακρέων, Μονομαχία μετά χαρόν, Καίρε Καίσαρ, Ο Βασιλεύς Κάνδαυλος, Η Φρόνη πρό των δικαστών, Ο Σωκράτης παρα τη Ασπασία, Ένδη χορεύτρια, Περσίπας χαρμίον, Τουρκικόν Λουτρόν, Σύνεργασία κλπ.

Ο Ζερώμ κατά τα τελευταία του έτη κατέγινε και εις την γλυπτικόν και έγλυψε τους Μονομάχους, την Ομφάλην, την Ταράραν άνήκοντα εις το Μουσείον Λου-

Νέα λόγια τοῦ Χριστοῦ, ἀνάλογα πρὸς τὰ καὶ πρὸ ἐτῶν ἀνακαλυφθέντα.

Νέα Ἐπιτομή τοῦ Τίτου Λιβίου, περιλαμβάνουσα καὶ τὴν ἐπιτομὴν τεσσάρων ἀπολεσθέντων κεφαλαίων αὐτοῦ.

Οἱ πάπυροι τοῦ Φαγιούμ μᾶς ἔδωκαν ἤδη δύο πολυτιμότερα ἔργα: τὴν «Πολιτείαν» τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοὺς «Μίμους» τοῦ Ἡρόντα.

Ἐἰς τὴν Μόσχαν ἤνοιξαν δύο καλλιτεχνικαὶ ἐκθέσεις, ἡ μία ἔργων συγχρόνων καὶ ἡ ἄλλη παλαιῶν ῥώσιων καλλιτεχνῶν.

Ὁ ῥώσιος συγγραφεὺς Ἀντόνιος Τσέχοφ ἔδημοσίευσε ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐορτασθῇ ἡ εἰκοσιπενταετηρίς τοῦ φιλολογικοῦ του σταδίου, ἢ ὅποια ἄλλως τε συμπληρῶνται τὸ 1907.

Ἐπιστᾶμεν τὴν προσοχὴν σας εἰς τὴν Β' καὶ Γ' σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ἘΓΚΥΚΛΙΟΠΛΑΚΙΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ. 17ον τεῦχος περιέχον διπλοὺν πίνακα τῆς Ἐμμουπόλεως καὶ ἄρθρα ἀπὸ τοῦ Λαβάλ μέχρι τοῦ Λυμπεράκης ἐξ ὧν ἀναφέρονται τὸ Λαθρομτόριον, Λάμπρος, Λεβίδης, Λευκοκυττάρωσις, Ληθαργία, Λυμπεράκης.

Ἐκαστον τεῦχος τιμᾶται ἐν Ἀθήναις λ. 80, εἰς τὰς ἐπαρχίας λ. 90, εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δρ. 1. Ἐκδόται Μπέκ καὶ Μπάρετ ἐν Ἀθήναις.

ΣΤΡΟΦΕΣ ὑπὸ Χριστοῦ Βαυλέντη. Ἀθήναι 1903. Τυπογρ. «Ἡ Νομικὴ» σφ. 16. σελ. 53 δρ. 2.

Ἡ ΔΙΤΑΝΕΙΑ κοινωνικὸν δράμα ὑπὸ Τάκη Χ. Κανδηλάφρου. Ἀθήναι 1903. Τυπογρ. Γεωργίου Φ. Δελαγραμμάτικα σφ. 16ον σελ. 93 δρ. 1.50.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ Ἰ. Ν. Σβορώνου. Τόμ. βος, τρίτη καὶ τετάρτη τεμνηνία 1903. Ἀθήναι Τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑ. Τὸ ἐν Τρίκωη Ἀσκληπαιεῖον ὑπὸ Π. Καστριώτου, Ἀθήναι 1903, δρ. 2.

ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΘΝΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ φωτοτυπικὴ ἀντιγραφή τῶν ἐν αὐτῷ θησαυρῶν μετ' ἐπεξηγητικῶν κειμένων ὑπὸ Ἰ. Ν. Σβορώνου. Τεῦχος 2ον Ἀθήναι 1903, ἐκδόται Μπέκ καὶ Μπάρετ δρ. 14.

ΤΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΜΑΣ ὑπὸ Ἰ. Ν. Σβορώνου. Α'. Ἐπὴνητρον ἐξ Ἐστραίας Β'. Τὰ Πραξιτέλεια ἀνάγλυφα (ἀναθημοσιεύσεις ἐκ τῶν «Παναθηναίων»). Περσέως καὶ Δεινίας, ἐκ τῶν ἀρχαιολογικοῦ θησαυροῦ τῶν Ἀντικυθέρων (δημοσιευθέντα εἰς τὸ «Ἄστυ» καὶ τὴν «Διεθνή Ἐφημερίδα τῆς Νομισματικῆς Ἀρχαιολογίας»). Ἀθήναι 1901 Τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

Ἡ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Ἐκ τῆς Ἐφημερίδος «Τὸ Ἄστυ»

